## 1.1. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

# ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТИЗИ НЕ МОЖЕ РОЗГЛЯДАТИСЯ ЯК ТАКА, ЩО ПОРУШУЄ ПРАВО ОСОБИ ЗБЕРІГАТИ МОВЧАННЯ, ВОНА ПОВ`ЯЗАНА З НЕОБХІДНІСТЮ ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ, ЯКІ НОСЯТЬ ОБ`ЄКТИВНИЙ ХАРАКТЕР, І НЕ ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ВОЛІ ОСОБИ[1]

*Верховний Суд (Касаційний кримінальний суд)*

**Реферат.** Постановою колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 18 лютого 2021 р. у справі № 193/375/19 (провадження № 51-4204км20) відхилено доводи засудженого про недопустимість доказів, пов'язаних з отриманням у нього зразків для експертизи. Засуджений вважав, що постанова про відібрання зразків для проведення експертного дослідження від 8 січня 2019 р. і протокол отримання зразків для експертизи від 28 січня 2019 р. недопустимі, бо під час цієї дії порушено його право на захист і процесуальний порядок. Верховний Суд сформулював позицію: отримання зразків для експертизи пов'язане з необхідністю здобути докази об'єктивного характеру, які не залежать від волі особи, у якої їх відбирають, тому така дія не може розглядатися як порушення права зберігати мовчання, а присутність чи відсутність захисника не впливає на зміст отриманих результатів. Колегія послалася на усталену практику, зокрема постанови Верховного Суду від 3 грудня 2018 р. (справа № 722/1172/16-к), 25 червня 2019 р. (№ 423/1766/16), 2 квітня 2020 р. (№ 415/1864/14-к) і 7 грудня 2020 р. (№ 728/578/19), у яких відсутність захисника під час отримання зразків не визнано порушенням права на захист. Суд урахував і те, що в матеріалах немає даних про проведення дії всупереч волі особи чи про фізичний або психічний тиск на неї, протокол складено відповідно до КПК і підписано, зокрема, підозрюваним, а зауважень щодо участі захисника від нього не надходило. Отримання зразків для експертизи суд кваліфікував як самостійну процесуальну дію, що здійснюється відповідно до ст. 245 КПК України в порядку, визначеному ст. 241 КПК, на підставі постанови прокурора як окремого процесуального документа, з обов'язковим складанням протоколу; у справі ці документи склали уповноважені особи, тобто прокурор, який здійснював процесуальне керівництво, і слідчий. Відтак висновок судово-медичної експертизи від 28 січня 2019 р. № 48, проведеної з використанням результатів цих дій, визнано належним і допустимим доказом. Для учасників процесу постанова є орієнтиром щодо співвідношення права зберігати мовчання з отриманням об'єктивних доказів і щодо процесуальних вимог, дотримання яких забезпечує допустимість висновку експерта.

**Ключові слова:** отримання зразків для експертизи, право зберігати мовчання, право на захист, допустимість доказів, стаття 245 КПК України, стаття 241 КПК України, постанова прокурора, висновок судово-медичної експертизи, Касаційний кримінальний суд, Верховний Суд.

***Obtaining Samples for Expert Examination Cannot Be Regarded as Violating the Right to Remain Silent: It Serves to Secure Objective Evidence That Does Not Depend on the Person's Will***

*Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud).*

**Abstract.** The admissibility of evidence derived from samples taken from a suspect for expert examination can be challenged on the ground that the procedure infringes the right of defence and the right to remain silent. In its ruling of 18 February 2021 in case No. 193/375/19 (proceedings No. 51-4204км20), a panel of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court of the Supreme Court rejected the convicted person's argument that the prosecutor's order of 8 January 2019 to take samples and the record of 28 January 2019 on obtaining them were inadmissible. The Court held that obtaining samples for expert examination serves to secure evidence of an objective nature that does not depend on the will of the person concerned; it therefore cannot be regarded as violating the right to remain silent, and the presence or absence of defence counsel cannot affect the content of the results. The panel relied on earlier Supreme Court rulings of 3 December 2018, 25 June 2019, 2 April 2020 and 7 December 2020, which found no violation of the right of defence where counsel was absent when samples were taken. It also noted the absence of any evidence of physical or psychological pressure, the suspect's signature on the record and the lack of objections. Obtaining samples was characterised as an independent procedural action carried out under Article 245 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in the manner prescribed by Article 241, on the basis of a prosecutor's order, with a record drawn up by authorised officials. Consequently, forensic medical expert opinion No. 48 of 28 January 2019 was recognised as relevant and admissible evidence. The ruling gives forensic experts, investigators, prosecutors and defence lawyers clear guidance on the procedural requirements that keep an expert opinion admissible.

**Keywords:** obtaining samples for expert examination, right to remain silent, right of defence, admissibility of evidence, Criminal Procedure Code of Ukraine, prosecutor's order, forensic medical examination, Criminal Cassation Court, Supreme Court of Ukraine.

***Першоджерело:*** *Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 18.02.2021 у справі № 193/375/19 (провадження № 51-4204км20).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 21.03.2021.*

**References**

**1.** Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi kryminalnyi sud). Protsesualna diia OTRYMANNIA ZRAZKIV DLIA EKSPERTYZY ne mozhe rozghliadatysia yak taka, shcho porushuie pravo osoby zberihaty movchannia, vona poviazana z neobkhidnistiu otrymannia dokaziv, yaki nosiat obiektyvnyi kharakter, i ne zalezhat vid voli osoby [Obtaining Samples for Expert Examination Cannot Be Regarded as Violating the Right to Remain Silent: It Serves to Secure Objective Evidence That Does Not Depend on the Person's Will] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2021. Vol. 6, No. 2 (32). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/4610-protsesualna-diya-otrimannya-zrazkiv-dlya-ekspertizi-ne-mozhe-rozglyadatisya-yak-taka-shcho-porushue-pravo-osobi-zberigati-movchannya-vona-pov-yazana-z-neobkhidnistyu-otrimannya-dokaziv-yaki-nosyat-ob-ektivnij-kharakter-i-ne-zalezhat-vid-voli-osobi-u-yakoji-voni-vidbirayutsya (onovlena versiia vid 21.03.2021). [in Ukrainian].

**2.** Postanova kolehii suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 18.02.2021 u spravi № 193/375/19 (provadzhennia № 51-4204km20) [Ruling of the Panel of Judges of the Second Judicial Chamber of the Criminal Cassation Court Within the Supreme Court of 18.02.2021 in Case No. 193/375/19 (Proceedings No. 51-4204Km20)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/95111164 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].